

Karupojad kevadet kaemas

K-hääliku õigeks hääldamiseks on vaja langetada keeletippu ning tõsta küürus keeleselga vastu suulage. See kõik moodustab sulu, mis avaneb tänu väljahingatavale õhuvoolule. Kui p- ja t-hääliku õige hääldus on üldiselt lastel olemas kolmandaks eluaastaks, siis k-häälikuga võib minna kauem aega. Üldjoontes on sulghäälikud lihtsasti hääldatavad, kuid just k-hääliku hääldamisel tekib kõige rohkem muresid. K-häälikut asendatakse kõige tihedamini t-häälikuga ning vähesematel juhtudel ka p-häälikuga. Lisaks asendamistele võib k-häälik kõnest täiesti puududa või võib laps keele passiivsuse tõttu moodustada sulu hoopis kõris, mistõttu on k-häälik larüngaalse kõlaga. K-hääliku õiget hääldamist raskendab ka kõrge ja kitsa suulae olemasolu.

K-hääliku häälikuseadetunnis tuleb harjutuste tegemisel silmas pidada, et huuled oleksid passiivsed ning et keeleselg tõuseks küüruna vastu suulage. Kasutada on võimalik erinevaid keeleharjutusi - näiteks keele suulakke imemine ja selle seal hoidmine suud avades ja sulgedes. Kasutada saab ka teiste häälikute abi - näiteks H-U või H-O hääldamist. Tihti kasutatakse k-hääliku seadmisel ka sondiabi - laps hääldab ta-ta ning logopeed lükkab keeletipust keelt tagapoole. Üks lastele kõige rohkem meeldivam harjutus on aga niinimetatud vihase kassi hääle tekitamine - (k)hhhhhhh-khh.

Vaeghäälduse teraapia jaguneb üldjoontes kolme etappi - ettevalmistav etapp, kus tehakse häälduselunditele harjutusi, arendatakse foneemikuulmist, kõnehingamist ja häält; häälikuseade ehk hääliku esilekutsumise etapp, kus õpitakse häälikut kas isoleeritult või teiste häälikutega koos õigesti hääldada ning kõnesse viimise etapp, kus häälikut hakatakse aina kõrgemates kõnesegmentides (silp → sõna → fraas → lausung) viima.

“Karupojad kevadet kaemas” raamatut saab tervikuna peamiselt kasutada kolmandas, see tähendab kõnesse viimise, etapis k-hääliku õige häälduse kinnistamiseks sõna erinevates positsioonides, kuna raamatus olevates sõnades leidub k-häälikut nii sõna alguses, keskel kui ka lõpus. On ka võimalus otsida välja häälikuseadesse sobivad sõnad ning kasutada neid raamatust eraldi (näiteks kõik sõnad, kus k-häälik asub sõna alguses). Lisaks sellele on raamatut võimalik kasutada ka sõnavara laiendamiseks. Teksti võib analüüsida ka erinevate

küsimuste abil või paluda lapsel moodustada (lühikokkuvõte). Raamatus on illustratsioonid, mis võimaldavad ka piltide alusel jutustada ümber jutustada või lausa enda originaalne jutt koostada.

Raamatus kasutatud sõnavara on rikkalik ning ilmselt leidub seal mitmeid sõnu, mis on lastele võõrad. Seetõttu võiks enne raamatu põhjalikumat kasutamist tegeleda sõnavaraga. Näiteks võib kasutada sõnade ühendamise ülesannet, kus laps peab tundmatutele sõnadele leidma tuttavad vasted (näiteks kahmama → haarama, kamulatäis → peotäis, kuremari → jõhvikas). Peale selle võib paluda lapsel sõnu ümber sõnastada (Kuidas sa saad veel öelda kräunuma? → näuguma). Raamatut saab kasutada ka töös sõnadevaheliste seostega (Mis k-häälikuga algavaid köögivilju sa tead? → kartul, kaalikas, kapsas, kurk, küüslauk, kõrvits, kikerhernes).

“Karupojad kevadet kaemas” on raamat, mis pakub palju võimalusi arendustööks nii häälduse kui ka sõnavara ning tekstiloome oskuse arendamisel.